

Núria Balagué Mola

nuria.balague@uab.cat

Universitat Autònoma de Barcelona

Joan Gómez Escofet

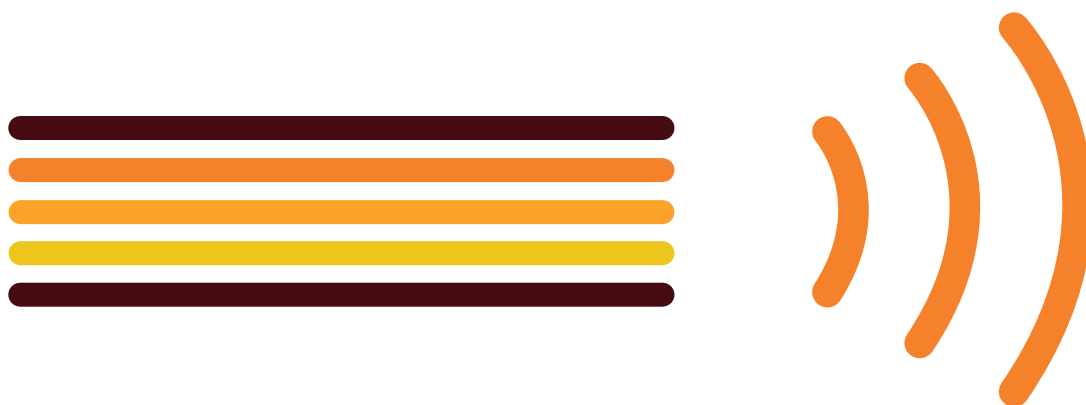
joan.gomez.escofet@uab.cat

Universitat Autònoma de Barcelona

LES BIBLIOTEQUES UNIVERSITÀRIES A CATALUNYA (2012-2013)

LAS BIBLIOTECAS UNIVERSITARIAS EN CATALUÑA (2012-2013)

CATALAN UNIVERSITY LIBRARIES (2012-2013)

RESUM | RESUMEN | ABSTRACT

Durant el període 2012-2013, les biblioteques universitàries han mantingut amb un bon nivell gran part de la seva activitat, tot i els problemes que han sorgit per la reducció pressupostària i que n'han afectat tots els àmbits d'actuació. La cooperació ha estat molt important per mitigar els efectes de la disminució de recursos econòmics. Es presenten els programes i projectes del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya i, a continuació, es destaquen les fites i accions principals de les biblioteques en relació amb els espais, les tecnologies, les col·leccions (físiques i virtuals), els serveis (suport a l'aprenentatge, a la docència i a la recerca), el personal i els pressupostos, per acabar amb un recull de les activitats de planificació, gestió i comunicació.

Durante el período 2012-2013, las bibliotecas universitarias han mantenido con un buen nivel gran parte de su actividad a pesar de los problemas que han surgido por la reducción presupuestaria y que han afectado a todos sus ámbitos de actuación. La cooperación ha sido muy importante para mitigar los efectos de la disminución de recursos económicos. Se presentan los programas y proyectos del Consorcio de Bibliotecas Universitarias de Cataluña y a continuación se destacan los principales hitos y realizaciones de las bibliotecas en relación con los espacios, las tecnologías, las colecciones (físicas y virtuales), los servicios (apoyo a la aprendizaje, a la docencia y a la investigación), el personal y los presupuestos, para acabar con una recopilación de las actividades de planificación, gestión y comunicación.

During the period 2012-2013, the Catalan university libraries were fairly successful in maintaining their general level of activity, in spite of the cuts in state funding that affected all areas of the library system. As the writers observe, co-operation between different library centres was decisive in mitigating the effects of diminishing budgets. The paper starts by describing the various programmes and projects promoted by the Consortium of University Libraries of Catalonia (CBUC). It then examines the libraries' main objectives during this period and the work they did to achieve these. This included the improvement of physical spaces, IT resources, collections (both printed materials and virtual collections), services (resources for learning, teaching and research), personnel and budgeting. The paper concludes by describing a series of the activities conducted in library planning, management and communication.

PARAULES CLAU:

Biblioteques universitàries, Consorcis de biblioteques, Cooperació bibliotecària, Col·leccions bibliotecàries, Repositoris digitals, Dipòsits digitals, Accés obert

PALABRAS CLAVE:

Bibliotecas universitarias, Consorcios de bibliotecas, Cooperación bibliotecaria, Colecciones bibliotecarias, Repositorios digitales, Depósitos digitales, Acceso abierto

KEYWORDS:

University libraries, Library consortia, Library cooperation, Library collections, Digital repositories, Digital deposits, Open Access

REBUT

09/01/2015

ACEPTAT

21/01/2015

1 INTRODUCCIÓ

La crisi econòmica iniciada el 2008 encara es deixa sentir els anys 2012 i 2013 a les universitats, el finançament de les quals pateix reduccions molt significatives.

El curs 2011-2012 es van matricular a les universitats catalanes un total de 225.399 estudiants, el 90,17 % dels quals en universitats del sistema públic i el 9,83 % restant en universitats privades. El sistema universitari català disposava d'un total de 18.548 professors (89,28 % en universitats públiques i 10,72 % en universitats privades). El curs 2012-2013 les dades baixen: es matriculen 219.915 estudiants (-2,43 %) i el nombre total de professorat és de 17.380 (-6,29 %).

Aquest marc de referència ja augura que, en aquest període, les biblioteques que donen servei a la comunitat universitària, també s'han situat en un entorn de recessió.

En aquest escenari encara pren més relleu la importància de la cooperació, per arreglar esforços i obtenir beneficis comuns. Per això, començarem aquesta revisió de dos anys d'activitats de biblioteques universitàries catalanes pels projectes i activitats cooperatives que han dut a terme.

2 COOPERACIÓ

2.1 El Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC)

Durant aquest període, el CBUC ha romàs com el principal àmbit i eina de cooperació de les biblioteques universitàries catalanes. Aquest àmbit català de cooperació, tot i que no únicament català, ha mantingut la seva centralitat no només a causa de la proximitat entre les biblioteques cooperadores i el patronatge del govern del país, sinó també i, principalment, per la semblança relativa entre les diferents biblioteques i la consolidació dels seus programes al llarg de molts anys d'esforços compartits.

En un temps en què la crisi general del país (i de retruc del seu sistema universitari) ha colpejat també les biblioteques universitàries (amb retrocessos importants en inversions, projectes, recursos documentals, personal, etc.), el CBUC ha constituït un veritable bastió de

resistència davant les dificultats i un element essencial (sovint l'únic) per emprendre nous projectes i serveis.

A continuació, repassarem breument el desenvolupament durant els anys 2012 i 2013 dels programes ja consolidats i, tot seguit, comentarem els projectes nous i els canvis més importants duts a terme durant aquest període.

2.1.1 El Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya (CCUC)

Malgrat l'acrònim, que sembla reduir-lo a l'àmbit estrictament universitari, aquest catàleg esdevé, cada vegada més, el catàleg de tot el país (en espera de la incorporació dels catàlegs de lectura pública, que confiem propera). L'any 2013 el nombre de registres bibliogràfics va arribar a la xifra de 4,5 milions, i es va apropar als onze milions de documents. El Catàleg aplegava fons de noranta-nou institucions i dues-centes setze biblioteques. Durant aquest any s'hi van incorporar institucions tan importants dins el món bibliotecari, com ara el Museu-Biblioteca Víctor Balaguer, les biblioteques de l'Ajuntament de Barcelona, la Biblioteca de Montserrat, la Biblioteca del Monestir de Poblet o la Fundació Miró, entre d'altres. Aquesta eina essencial per a la informació bibliogràfica i la cooperació bibliotecària ha assolit la consolidació plena i esperem que, amb la incorporació del sistema de lectura pública, pugui canviar el nom i esdevenir el catàleg col·lectiu de Catalunya.

2.1.2 La Biblioteca Digital de Catalunya (BDC)

Aquesta biblioteca abasta, essencialment, el món universitari i de recerca, i la biblioteca nacional. El propòsit inicial d'aconseguir, mitjançant llicències nacionals com fan països més avançats, que hi accedis tota la societat catalana encara resta pendent. Tot i això, la comunitat que té accés als recursos digitals (bases de dades, revistes i llibres electrònics, fonamentalment) no és pas negligible. Estem parlant d'un nombre total d'estudiants, professors i investigadors que s'acosta a les tres-centes mil persones.

Els recursos digitals contractats pel CBUC constitueixen la major part dels recursos d'informació científica i acadèmica disponibles a Catalunya. Malgrat la reducció de la despesa (que en aquest programa ha estat molt limitada: 272.426 € l'any 2013, un -4,8 %), la inversió

dels membres del Consorci ha superat durant aquest període els 5,3 milions d'euros.

L'ús de la informació ha estat important i creixent: 5,3 milions d'articles descarregats l'any 2012 (4,7 % més que l'anterior) i 5,7 milions l'any 2013 (8,1 % més que l'any 2012). Els llibres electrònics, l'ús dels quals manté un retard important amb relació als articles, van tenir mig milió de sessions o accessos l'any 2012 (amb un increment del 30,5 %).

Els recursos que la BDC posa a l'abast són, l'any 2013, setze mil cinc-centes revistes electròniques, setze mil llibres electrònics i trenta-quatre recursos digitals catalans d'accés lliure (bases de dades creades i mantingudes per universitats i centres de recerca, principalment).

Dins dels recursos digitals cal esmentar la migració que han fet l'any 2013 les institucions membres del CBUC del gestor bibliogràfic Refworks al gestor Mendeley Premium. Aquest gestor, que acabava de comprar l'empresa editora Elsevier, ja el van utilitzar l'any 2013 deu mil cinquanta-quatre usuaris de les universitats i centres de recerca de Catalunya.

2.1.3 Dipòsits digitals del CBUC

El Consorci va crear l'any 1999 el primer dipòsit digital de l'estat, el *TDX, tesis doctorals en xarxa* (*TDR, tesis doctorales en red*, en la versió en castellà). Com a dipòsit de tesis a text complet reuneix la producció de divuit universitats, principalment, però no exclusivament, catalanes. També disposa d'un cercador que permet consultar totes les tesis universitàries espanyoles a text complet indexades d'acord amb el protocol OAI_PMH (*Open Archives Initiative-Protocol for Metadata Harvesting*) amb independència del dipòsit que les reculli. Des de la creació, el *TDX* participa en els projectes DART-Europe, portal de tesis doctorals a text complet dels països d'Europa, i MetaArchive, de preservació de tesis doctorals, liderat per la Library of Congress. L'any 2013 el dipòsit va arribar a les 15.846 tesis (amb un increment del 17 % en relació amb l'any anterior) i es va convertir en un dels dipòsits de tesis més importants del context europeu i internacional. Les consultes van arribar als trenta-dos milions (amb un increment del 67 %). Mitjançant el metabuscador del *TDX* aquell any es podien consultar quaranta-vuit mil tesis d'arreu d'Espanya.

Un altre dels projectes més reeixits del CBUC ha estat el *RACO*, dipòsit digital a text complet i d'accés lliure de revistes acadèmiques, científiques i erudites. L'any 2013 aquest dipòsit donava accés a tres-centes noranta-nou revistes, amb 155.911 articles, corresponents a setanta-quatre institucions. Aquell any es van superar els deu milions de consultes. El Consorci es va marcar com a objectiu inicial d'aquest programa arribar a les tres-centes revistes. A hores d'ara, se sobrepassa amb escreix el nombre de quatre-centes i arreplega, si no la totalitat, un percentatge elevadíssim de les revistes catalanes de la tipologia esmentada.

Amb el lideratge de la Biblioteca de Catalunya, el CBUC va posar en marxa l'any 2006 el dipòsit *Memòria Digital de Catalunya* (MDC), de caràcter patrimonial, que pretén digitalitzar i difondre el patrimoni documental català, en especial de les seves col·leccions singulars. Aquest dipòsit recollia l'any 2013 més de 2,2 milions de documents (amb un increment amb relació a l'any anterior del 5 %) repartits en vuitanta-vuit col·leccions de vint-i-cinc institucions. Havia tingut aquell any prop de mig milió de visites.

L'any 2005, el CBUC va posar en funcionament el *RECERCAT*, amb la finalitat de donar difusió a la producció científica catalana, principalment la no recollida en revistes: treballs de recerca, informes, ponències de congressos, treballs de final d'estudis, *reports*, etc. L'any 2013 incloïa 62.126 documents de vint-i-quatre institucions, repartits en sis-centes vuitanta-cinc col·leccions (un 32 % d'increment amb relació a l'any anterior). La consulta havia estat de 7,6 milions. Malgrat que totes les universitats han creat els dipòsits digitals propis, que en certa manera «compe-teixen» amb el *RECERCAT*, aquest dipòsit s'ha consolidat com un dels elements importants del futur *Portal de la Recerca de Catalunya*.

Altres dipòsits i programes digitals en fase de desplegament són l'*MDX* (*Materials Docents en Xarxa*) amb 3.276 documents l'any 2013 i el projecte *CIRAX* (*Col·laboratori Interuniversitari de Recursos d'Aprenentatge en Xarxa*), que recull continguts de fonaments de matemàtiques amb dues-centes sis unitats l'any 2013.

2.1.4 Garantia d'Espai per a la Preservació i l'Accés (GEPA)

Aquest magatzem cooperatiu, instal·lat en un edifici de les antigues casernes de Gardeny, a Lleida, que va començar

a funcionar l'any 2008, té com a finalitat preservar els materials documentals de poc ús o que s'han substituït per documents en suport digital, amb l'objectiu de crear una col·lecció única de preservació per a tot el país. A final de l'any 2013, un 24 % de la capacitat del magatzem d'alta densitat estava ocupada (5.866 ml). Durant aquest any es van traslladar al GEPA 1.895 metres lineals de documents.

2.1.5 Un gran servei nou: el préstec entre les biblioteques del CBUC (PUC)

Aquest servei nou, que permet a qualsevol usuari de les biblioteques del CBUC demanar en línia qualsevol document no exclòs de préstec que no sigui disponible a la pròpia institució, neix mercès als canvis informàtics implementats a partir dels anys 2009 i 2010. Combinat amb un sistema de transport eficient, permet que el conjunt de les col·leccions de les biblioteques del CBUC (actualment les universitàries i la nacional) estiguin efectivament a l'abast de qualsevol usuari d'aquestes institucions.

Les facilitats que troben els usuaris (catàleg col·lectiu, més demanda en línia) han fet que l'ús del préstec entre biblioteques s'hagi incrementat notablement. L'any 2012, primer any complet de funcionament del servei, es va arribar a la xifra de 48.680 documents prestats, amb un increment del 48 % en relació amb l'any anterior. També cal remarcar que un 96 % de les fotocòpies d'articles s'havien tramès electrònicament.

El PUC no només l'utilitza el PDI (31 %), sinó també els estudiants de grau (33 %), de postgrau (18 %) i el PAS (17 %).

L'any 2013 per mitjà d'aquest servei es van prestar 53.737 documents (un increment del 10,3 % amb relació a 2012) i es van servir 8.751 còpies d'articles.

2.1.6 Un context institucional nou

El maig de 2012, el Govern de la Generalitat de Catalunya i les universitats van acordar crear un nou Consorci de Serveis Universitaris de Catalunya (CSUC) on es van integrar els consorcis preexistents CESCA (serveis informàtics i telemàtica) i CBUC. Aquest últim ha esdevingut l'Àrea de Biblioteques, Informació i Documentació del

Consorci nou, i ha ampliat l'àmbit de les seves activitats, com exemplifica el projecte en fase d'elaboració *Portal de la Recerca de Catalunya* en col·laboració amb la Direcció General de Recerca.

2.1.7 Un consorci obert al país i al món

La dinàmica del CBUC, i també el seu esperit fundacional, l'han empès a una màxima obertura a la realitat bibliotecària del país i internacional. Això es concreta en la participació en organismes, com ara l'International Coalition of Library Consortia (ICOLC); en la col·laboració amb el conjunt de consorcis espanyols; en la creació de Southern European Libraries Link (SELL); en el projecte internacional MetaArchive; en la difusió de les seves activitats mitjançant butlletins (seixanta-tres durant l'any 2012), articles, conferències, ponències de congressos, visites i reunions de tota mena, i, sobretot, en l'afany de fer arribar els serveis, les prestacions i el marc col·laboratiu a totes les biblioteques de Catalunya, amb independència de la titularitat i tipologia.

2.2 REBIUN. Red de Bibliotecas Universitarias de España

Aquesta xarxa, secció o comissió de la Conferencia de Rectores de las Universidades Españolas (CRUE) constitueix el segon marc de cooperació de les biblioteques universitàries catalanes. Es tracta d'un àmbit molt més lax, organitzat entorn de projectes en què col·laboren totes les biblioteques universitàries d'Espanya i d'altres que són, en la pràctica, de participació voluntària. Aquest fet, i la dispersió i l'heterogeneïtat de les biblioteques universitàries espanyoles, fa que aquest espai de col·laboració sigui molt menys determinant que el CBUC.

Entre els programes de la REBIUN cal destacar el Catàleg Col·lectiu (amb més de tretze milions de títols i trenta-un milions d'exemplars) —el catàleg bibliotecari més gran d'Espanya—, el sistema de préstec interbibliotecari, la memòria i l'anuari estadístic, els projectes entorn dels repositoris institucionals i l'accés obert (com ara el «garbellador» *RECOLECTA*, actualment mantingut per la FECYT, Fundación Española de Ciencia y Tecnología, dependent del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte).

A final del 2011, la REBIUN va aprovar el III Plan estratégico REBIUN 2020. Dels seus objectius i línies estratè-

giques —molts dels quals redactats d'una manera molt genèrica i àmplia— en destacarem alguns:

- EContractar i negociar llicències nacionals de recursos d'informació en col·laboració amb els consorcis de biblioteques i directament amb les biblioteques.
- Integrar de forma progressiva les competències informàtiques i informacionals en els diferents estudis de la universitat.
- Potenciar la biblioteca com un agent dinamitzador de la innovació docent.
- Promoure mandats i polítiques institucionals d'accés obert a la producció científica de cada universitat.
- Implementar serveis d'informació i assessorament sobre propietat intel·lectual i protecció de dades.
- Potenciar la biblioteca 2.0.
- Innovar, desenvolupar i implementar nous projectes tecnològics i digitals.
- Construir i potenciar repositoris tecnològics de continguts de recerca i docents institucionals.
- Elaborar directrius i estàndards de qualitat per al conjunt de les biblioteques.
- Elaborar i potenciar plans de formació i desenvolupament professional.

Alguns d'aquests objectius i línies estratègiques tenen a veure directament amb l'activitat del consorci REBIUN com a tal i d'altres competeixen directament a cada biblioteca mateixa, les quals, en el sistema col·laboratiu de la REBIUN, tenen un marge d'actuació de llibertat completa en la majoria dels programes.

3 ESPAIS

Les grans inversions en infraestructures físiques bibliotecàries (edificis nous, remodelacions, espais nous) ja les havien fet les universitats en els anys anteriors (bàsicament entre 1990 i 2000). Durant els anys 2012 i

2013 les inversions en nous espais o en remodelacions importants han estat escasses. Alguns projectes importants, com ara el nou edifici de la Biblioteca de Ciència i Tecnologia de la UAB, han quedat suspesos a causa de la crisi econòmica i els ajustaments pressupostaris.

El 2012 va entrar en funcionament la nova seu de la UNED a Barcelona, en un edifici cedit per l'Ajuntament situat al districte de Nou Barris que disposa d'una biblioteca amb cinquanta-vuit punts de lectura.

Durant aquest període l'obra més important que s'ha dut a terme ha estat l'ampliació de la biblioteca del Campus Universitari Mar (UPF-UAB), que ha passat de 783 a 1.180 m², amb un guany de 475 m² de superfície i cent trenta-quatre llocs de treball nous.

La resta de biblioteques universitàries catalanes pràcticament no han ampliat la superfície si exceptuem la de la Universitat Rovira i Virgili, que ha portat a terme diverses obres que li han permès de completar el Pla dels CRAI de campus i centres. El maig de 2012 es va inaugurar a Tortosa el nou edifici del campus de les Terres de l'Ebre, que inclou la biblioteca i, durant el 2013, s'han portat a terme diverses reformes i ampliacions de biblioteques per convertir-les en CRAI (la biblioteca de la seu universitària del Baix Penedès, a Coma-ruga; la del campus Catalunya, a Tarragona, i la del campus Bellissens i la de Medicina i Ciències de la Salut, a Reus).

Altres actuacions que s'han fet a les biblioteques universitàries han estat d'ordre menor: alguns redisseny d'espais per convertir-los en sales d'estudi, de treball en grup o individual, o en zones de lectura informal, amb l'objectiu de millorar, sobretot, els espais adreçats als estudiants. En alguns casos aquestes petites remodelacions internes ni tan sols han comportat intervencions arquitectòniques.

Un denominador comú és l'alta demanda d'ús dels espais de treball en grup i, al mateix temps, la necessitat de disposar d'espais de silenci, que les biblioteques miren d'aconseguir amb campanyes de silenci i amb petites obres d'insonorització. La gestió de les reserves d'aquestes sales s'ha posat en marxa a diverses de les biblioteques amb una funcionalitat del programari Millennium, que permet als usuaris reservar en línia.

També s'han portat a terme petites actuacions per ajustar els locals a la normativa vigent en matèria de seguretat (instal·lació de baranes, millores en els accessos) i ergonomia (modificacions dels taulells d'atenció al públic per millorar l'espai de treball del personal i permetre tenir un contacte més directe amb l'usuari).

Cal fer un esment especial als plans de mesures de sostenibilitat i reducció de la despesa. Des del 2011 les universitats públiques tanquen els edificis en períodes de vacances per promoure l'estalvi energètic. Hi ha hagut una implicació important de les biblioteques en els diversos plans i mesures d'estalvi energètic portats a terme per cada institució. Un exemple n'és la *Guia d'estalvi energètic de les biblioteques de la UPC*, que recull pautes i bones pràctiques que han permès reduir de forma considerable el consum energètic. Aquestes accions han comportat, per exemple, la renovació de sistemes d'il·luminació obsolets, la millora de l'eficiència de la climatització i la instal·lació als ordinadors de programaris d'estalvi energètic.

L'horari de les biblioteques també se n'ha ressentit, ja que en força casos el tancament dels edificis comporta la desaparició dels serveis mínims de la biblioteca. També es constaten algunes reduccions d'horaris en la franja nocturna o dels caps de setmana. En general, s'ha reduït lleument, al voltant del 5 %, el nombre de dies i hores d'obertura anuals.

4 TECNOLOGIES

Quan es parla de tecnologies en el món bibliotecari ens referim bàsicament a tecnologies informàtiques. En aquest capítol repassarem breument les tecnologies principals implementades de nou o mantingudes per les biblioteques universitàries i pel CBUC. També s'inclou en aquest apartat informació relativa a la infraestructura informàtica.

4.1 CBUC

Durant els anys 2012 i 2013 els desenvolupaments tecnològics principals del CBUC han estat:

- Aplicació de la nova tecnologia de dades obertes i enllaçades *Linked Open Data* sobre la *Memòria Digital de Catalunya*, que permet a l'usuari localitzar la fotografia d'una manera visual i molt intuïtiva. S'han

relacionat els topònims de la col·lecció «Masies catalanes» amb coordenades geogràfiques de manera que les fotografies queden georeferenciades.

- Creació d'una plataforma per fer reunions virtuals a distància amb el programari Webex.
- Desenvolupament d'un programari per descarregar registres del *TDX* al *CCUC* i als catàlegs locals.
- Programes per generar estadístiques locals i sistema de monitorització dels serveis informàtics consorciats.
- Canvi del sistema operatiu als servidors de Millennium. Actualització dels programaris Millennium, SFX, Metalib i CONTENTdm.
- Reorganització de la xarxa interna de servidors.
- Incorporació dels repositoris del CBUC, RACO, RECERCAT i TDX a Index Primo Central, la qual cosa permet que siguin metacercables mitjançant BuscaRE (el multicercador del CBUC).
- Posada en funcionament del clúster Millennium per als catàlegs de les universitats de Vic i Internacional, per al MNAC i el MACBA.
- Estudi dels dispositius mòbils i aplicació als serveis del CBUC.
- Exploració del *DBpedia* per enriquir els sistemes del CBUC de cara a l'usuari.
- Creació d'un client OAI-PMH i un convertidor a MARC21 que possibiliti la càrrega de dades procedents de repositoris a sistemes Millennium.

4.2 Programaris i innovacions tecnològiques a les biblioteques universitàries

Algunes de les innovacions tecnològiques més destacades durant aquest bienni han estat les següents.

4.2.1 Versió del web per a dispositius mòbils

Les biblioteques han actualitzat i redissenyat les pàgines web tradicionals per millorar i afegir continguts per re-

flectir els canvis i les novetats dels serveis i per actualitzar la seva imatge institucional. En algun cas la renovació ha comportat un canvi de programari. L'ús cada vegada més generalitzat de telèfons i tauletes ha fet necessari posar en marxa sistemes perquè els usuaris puguin accedir a les biblioteques des dels dispositius mòbils.

A meitat del 2011, la [biblioteca de la UOC](#) va posar en marxa la [versió per a mòbils](#) del seu catàleg. El maig de 2012, la UPF també va activar el desenvolupament de la seva versió, que permet consultar el catàleg, els horaris i les adreces de les biblioteques, juntament amb bases de dades, revistes electròniques i llibres electrònics que tenen versió per a mòbils, i accedir a les guies temàtiques i a notícies de la biblioteca. El catàleg es va adaptar a la consulta amb el programari Library AnyWhere. El curs següent va implementar una nova versió del catàleg mòbil, més atractiva i fàcil d'usar. Aquesta versió mòbil del web és consultada pel 8,12 % dels usuaris respecte a la versió completa.

També han activat la consulta del catàleg amb una versió adaptada per a dispositius mòbils la UB, la UOC, la UPC, la UdG i la UAB.

4.2.2 Accés remot

Diverses biblioteques han millorat els sistemes d'accés remot als recursos electrònics (VPN).

4.2.3 Metacercadors

S'implementen en aquest període «eines de descoberta» (*discovery tools*), productes que permeten cercar des d'un sol punt a tots els recursos electrònics disponibles, que milloren la rapidesa i la interfície de cerca.

Les biblioteques de la UB (ReCercador +), de la UPF (MetacercadorPlus), de la UdG (Cercador +), de la URV (icerc@dorPlus) i de la UAB (Trobador+) han implementat Metalib+, un producte d'ExLibris. La biblioteca de la UOC s'ha decantat per Summon, de ProQuest, que, a més dels recursos electrònics, permet també cercar al propi catàleg.

4.2.4 Xarxes Wi-Fi

Es van dur a terme actuacions per millorar les xarxes Wi-Fi. Les memòries de diverses biblioteques reporten

els problemes que s'han generat quant a aquest tema, que ha esdevingut un motiu recurrent de queixa dels usuaris. Quan s'ha disposat de recursos, s'han dut a terme intervencions de millora i s'han ampliat els punts d'accés. Algunes biblioteques, a més, ofereixen als usuaris punts de connexió amb cable per a portàtils.

Les biblioteques s'han trobat també amb una manca d'endolls elèctrics per a tants usuaris simultanis de portàtils i n'han hagut d'ampliar el nombre de disponibles a les sales de lectura. En alguns casos, a més, s'han trobat que aquesta decisió entrava en conflicte amb les polítiques d'estalvi energètic anteriorment mencionades.

4.2.5 Gestor de referències bibliogràfiques

Totes les biblioteques del CBUC, a mitjan de 2013 comencen a preparar la migració del gestor bibliogràfic Refworks cap al programari Mendeley Premium.

4.2.6 Codis QR

Per oferir als usuaris vies noves d'accés a la informació, s'ha estès l'ús dels codis QR tant als webs i als catàlegs de les biblioteques com a la cartelleria.

4.2.7 Abast dels sistemes informàtics de les biblioteques

Per fer-nos una idea de la complexitat i l'abast dels sistemes informàtics de les biblioteques, relacionarem els que la biblioteca de la UPF (i la situació és similar a totes les biblioteques universitàries) tenia en funcionament durant el període estudiat:

Programari comercial o lliure:

- Millennium 2011 1.1 i mòduls complementaris
- SFXversió 3
- Metalib versió 3
- SSL-VPN 6.0.7:CISCO ASA 5520 (programari d'accés remot)
- GTBIB (SOD) 2012 v.20120410 (programari de préstec interbibliotecari)
- DSpace versió 1.7.1 (programari del repositori digital)

- LibGuides versió 1.5 (programari per gestionar les guies temàtiques)
- Library AnyWhere (programari per a dispositius mòbils)

Programaris fets a mida:

- Consulta de les noves adquisicions del catàleg via web
- Enviament de notificacions d'adquisicions per correu electrònic
- Gestió de la documentació de l'INPUT (col·lecció de programes televisius)
- Gestió de subscripcions de revistes
- Gestió de circulació i préstec de revistes
- Gestió del préstec de portàtils

La UB, en la seva memòria estadística dels anys 2012 i 2013, fa constar que té en desenvolupament cinc projectes tecnològics i que són vint-i-un els programaris usats en la seva biblioteca.

4.3 Equipament microinformàtic

Augmenta la diversitat de dispositius tecnològics i el nombre de préstecs que se'n fa. Entre els usuaris estudiants, el préstec d'ordinadors portàtils és un dels serveis més utilitzat a totes les biblioteques que l'ofereixen. A més, també ha seguit creixent el nombre d'usuaris que van a les biblioteques amb el seu ordinador.

Sense entrar en una relació exhaustiva, perquè la informació és disponible en diferents anuaris i reculls estadístics, assenyalarem el nombre d'equips o estacions de microinformàtica que tenen disponibles algunes de les biblioteques universitàries:

- UB (2013) 1.445 ordinadors
- UAB (2013) 685 ordinadors
- UPC (2011) 737 ordinadors
- UPF (2013) 441 ordinadors

Una de les conseqüències més preocupants de les restriccions pressupostàries és l'obsolescència de l'equipament informàtic. En algunes institucions, particularment a la UAB i a la UPC, l'equipament tecnològic ha decrescut i, sobretot, s'han agreujat els problemes que comporta l'obsolescència. La impossibilitat de renovar els equips té una incidència directa en la qualitat del servei, i l'enve-

lliment del parc informàtic es tradueix en la disminució del nombre d'aparells disponibles ja que, si s'espatllen i estan fora de garantia, no es poden reposar.

5 COL·LECCIONS

El conjunt de les col·leccions bibliogràfiques de les universitats catalanes constitueix una part substancial dels recursos documentals de Catalunya. Dels aproximadament deu milions de documents i cinc milions de títols del CCUC, al voltant del 70 % corresponen a les universitats. La UB, amb prop de dos milions de documents, la UAB amb 1,2 milions i la URL (que inclou la Biblioteca del Seminari de Barcelona, la Biblioteca Borja i la Biblioteca de Montserrat) són les que tenen col·leccions més grans. Les altres biblioteques se situen al voltant del mig milió de documents.

La major part d'aquests fons són monografies, de les quals entre el 10 % i el 20 % són llibres electrònics.

Les col·leccions de publicacions periòdiques, la majoria de caràcter científic —però no exclusivament—, constitueixen una part central de les col·leccions. Les xifres són ben indicatives: la UAB, 69.374 títols; la UB, 38.432; la UPC, 20.668; la UPF, 12.200, etc. D'aquestes col·leccions de revistes, la major part de les «vives» es reben ja en suport electrònic (sovint més del 90 % de les subscripcions). Així, la UAB rep 22.426 revistes electròniques; la UB, 19.240; la UPC, 11.914; la UPF, 18.000, i la URV, 12.316.

El nombre de bases de dades en línia contractades per les universitats és també important: la UAB, tres-centes cinquanta dos; la URV, dues centes; la UB, cent setanta-una; la UPC, cent setze. Així mateix, ho són també els fons d'audiovisuals amb col·leccions com ara la de la UAB, amb 32.211 ítems i la de la UB, amb 13.314. Altres fons de material no librari (NBM), com ara mapes, microformes, etc., constitueixen també col·leccions de gran interès.

Una part especialment valuosa dels fons de les biblioteques universitàries està formada per les col·leccions especials o singulars. En primer lloc, pels fons antics o de reserva. Sobresurt, per la quantitat i excel·lència, el fons de la Biblioteca de Reserva de la Universitat de

Barcelona, el més important de les biblioteques universitàries espanyoles, amb 2.169 manuscrits antics i uns cent cinquanta mil volums anteriors a 1820, dels quals uns vuit-cents incunables. El 2013 la UB ha culminat la catalogació dels llibres del segle XVI i encara ha trobat un nou incunable en la col·lecció d'impresos del segle XV: s'ha identificat un *repertorium* o índex de la *Summa theologica* de Sant Antoni de Florència, a cura de Johannes Molitor i imprès a Estrasburg per Johann Grüninger pels volts del 1490.

Entre les moltes col·leccions valuoses de la UB, destaquen també els fons del Pavelló de la República, amb la millor biblioteca del món sobre la Segona República espanyola, la Guerra Civil, l'exili i temes annexos, com ara el singular fons sobre sovietsisme (amb més de tres mil cinc-cents llibres sobre la Unió Soviètica i els antics països socialistes).

El 2013 la UAB ha publicat *Col·leccions singulars a les biblioteques de la UAB*, on se'n presenten les col·leccions de fons antics i singulars, que abasten molts àmbits diferents de les ciències i de les humanitats. Moltes són col·leccions úniques al nostre país.

Molts dels fons d'arxius documentals i col·leccions singulars de les biblioteques universitàries han estat fruit de donacions de particulars o institucions. A tall d'exemple, citem a continuació algunes de les donacions més destacades rebudes per les biblioteques durant aquest període. La UAB va rebre els fons documentals dels professors Jordi Castellanos, Enric Lluch, Daniel E. Jones; la UB, els de Maria Jesús Buxó Rey i Curtis Bennett, entre d'altres; la UdG, els dels professors Lluís Pallí, Joaquim Nadal i Farreras i Salomó Marquès. Per la seva banda, la UdL també va incorporar diverses donacions: fons de l'Escola de Turisme «Terres de Lleida», fons Joan Maluquer de Motes i Nicolau, fons Fernando Carrillo, fons Ramon Xammar i Vidal. Finalment, la UPC va incorporar el donatiu de fons bibliogràfics de matemàtiques d'Ignacio Corominas, i la UPF també va rebre, durant l'any 2012, una dotzena de donacions de fons documentals.

Algunes parts d'aquestes col·leccions estan en procés de digitalització i sovint constitueixen una part important, i única, dels dipòsits digitals de les diferents biblioteques. Per exemple, la UAB va començar la digitalització de l'arxiu de la Societat del Gran Teatre del Liceu,

la UdG la digitalització del fons Jaume Vicens Vives i nous manuscrits del fons Prudenci i Aurora Bertrana, la UPF va incorporar al seu repositori el «Fons de política internacional Carlos Nadal», i la UB va incorporar a la seva col·lecció digital la documentació de las «Juntas Literarias del Reial Col·legi de Cirurgia de Barcelona», la de les «Colònies d'Infants Evacuats de l'Arxiu Històric de la Universitat de Barcelona» i cent vuitanta-quatre exemplars nous de «Fullets de teatre de la Biblioteca de Lletres». També mereix una menció especial el conveni de col·laboració signat el 2012 entre el Monestir de Poblet, l'Obra Social de Catalunya Caixa i la URV per digitalitzar l'Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià.

Alguns d'aquests materials s'incorporen a la *Memòria Digital de Catalunya*, repositori patrimonial del CBUC i la Biblioteca de Catalunya, i a l'*Europeana*, com és el cas, per exemple, de les col·leccions del naturalista Jordi Sabater Pi i dels cartells del Pavelló de la República del CRAI de la UB.

L'impacte de les restriccions pressupostàries en les inversions bibliogràfiques ha estat important en la compra de monografies (tant de manuals i bibliografia acadèmica com en la bibliografia de recerca). L'ajustament ha estat molt menys sever pel que fa a despesa en bases de dades i revistes científiques, que les biblioteques han volgut preservar al màxim, ja que en depèn directament la qualitat de la recerca i la docència. En aquest aspecte, el CBUC també ha servit d'esmoreïdor dels impactes econòmics negatius.

6 ACCÉS OBERT I DIPÒSITS DIGITALS

6.1 Accés obert

L'any 1999, el Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya va obrir el primer dipòsit digital d'accés obert de l'estat espanyol: *TDX, tesis doctorals en xarxa*, repositori a text complet de les tesis presentades a les universitats catalanes i a altres universitats espanyoles. La política d'accés obert a la producció científica i acadèmica pren forma per primera vegada a Espanya.

El gener de 2011, el Reial decret 99/2011, pel qual es regulen els ensenyaments oficials de doctorat, establia a l'article 14.5: «Una vez aprobada la tesis doctoral, la

universidad se ocupará de su archivo en formato electrónico abierto en un repositorio institucional y remitirá, en formato electrónico, un ejemplar de la misma así como toda la información complementaria que fuera necesaria al Ministerio de Educación a los efectos oportunos».

El juny de 2011 l'Estat espanyol va aprovar la Llei de la ciència, la tecnologia i la innovació, que dedica l'article 37 a l'accés obert. Entre altres aspectes indica:

«1. Los agentes públicos (...) impulsarán el desarrollo de repositorios, propios o compartidos, de acceso abierto a las publicaciones de su personal de investigación (...).

2. El personal de investigación cuya actividad investigadora esté financiada mayoritariamente con fondos de los Presupuestos Generales del Estado hará pública una versión final de los contenidos que le hayan sido aceptados para publicación en publicaciones seriadas o periódicas (...) no más tarde de doce meses después de la fecha oficial de publicación.

3. La versión electrónica se hará pública en repositorios de acceso abierto reconocidos (...) o en repositorios institucionales de acceso abierto.

4. La versión electrónica podrá ser empleada por las Administraciones Públicas en procesos de evaluación».

L'article 6 de la mateixa llei limita aquests mandats als acords que l'autor pugui haver establert amb tercers o quan els resultats de la investigació, el desenvolupament i la innovació siguin susceptibles de protecció.

L'any 2013 el Programa marc Horitzó 2020 de la Unió Europea disposava que els investigadors que participen en projectes finançats per la Unió Europea han de fer públics en un repositori els articles científics publicats en el marc del projecte d'investigació (art. 431): «With regard to the dissemination of results through scientific publications, Open Access shall apply under the terms and conditions laid down in the grant agreement».

Lentament, i en paral·lel amb les tendències internacionals a favor de l'accés obert, el conjunt del sistema universitari català va fent passos en aquesta direcció.

Com a conseqüència de l'activitat del CBUC, el Consell Interuniversitari de Catalunya va aprovar i va fer públic, el juliol de 2012, un mandat a favor de l'accés obert: *Com publicar en accés obert. Mandat del Consell Interuniversitari de Catalunya*. Aquest mandat assenyala que «(...) en els processos d'avaluació de projectes d'investigació, d'acreditació del professorat, d'avaluació de la recerca (sexennis) o de concursos de promoció interna es tindran en compte exclusivament les publicacions incloses en un repositori d'accés obert».

La UPC va ser la primera universitat catalana que va aprovar un mandat institucional a favor de l'accés obert de les publicacions científiques: *Política institucional d'Accés Obert: accés, visibilitat, impacte i preservació de la producció acadèmica de la UPC a Internet* (aprovat pel Consell de Govern de la UPC l'octubre de 2009). La mateixa universitat ja s'havia adherit a la *Declaració de Berlín* de 2003 (*Berlin declaration on Open Access to Knowledge in the science and humanities*).

Pel que fa al posicionament institucional, les altres universitats catalanes van seguir la mateixa trajectòria. Així, per exemple, la UB i la UPF van aprovar els mandats institucionals l'any 2011, la UAB, l'any 2012 i la URV, el 2013. Actualment, totes les universitats catalanes tenen una política institucional de suport a l'accés obert.

Durant aquests anys l'activitat relacionada amb l'accés obert de les biblioteques universitàries es va desplegar mitjançant quatre eixos (a més de l'eix institucional ja comentat):

- Activitats de difusió i formació (cursos, guies, portals web). La majoria de les biblioteques universitàries disposa de pàgines web dedicades a la publicació en accés obert. Les biblioteques universitàries s'han anat sumant, cada mes d'octubre, a la Setmana Internacional de l'Accés Obert, organitzada per l'Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition (SPARC), amb l'objectiu de conscienciar la comunitat científica dels avantatges de la publicació en accés obert. L'Oficina de Difusió del Coneixement del CRAI de la UB ha tingut un rol actiu en aquesta activitat i en d'altres de relacionades amb la difusió de l'accés obert i ha traduït al català les noves recomanacions de la BOAI (Budapest Open Access Initiative) i la *Declaració de París sobre recursos educatius oberts* (REO).

- Difusió de la producció científica i acadèmica de la universitat mitjançant els dipòsits digitals del CBUC: *TDX, RACO, RECERCAT, MDC, MDX*.
- Creació, desplegament i engrandiment dels dipòsits digitals propis de cada universitat.
- Juntament amb els serveis de publicacions o editorials universitàries pròpies, edició en accés obert de les publicacions de la universitat: revistes, llibres, actes de congressos, vídeos institucionals, etc.

6.2 Dipòsits digitals

Pel que fa als dipòsits digitals de les universitats, cal assenyalar que la majoria, sinó tots, els han promogut les biblioteques que en són les responsables. Gairebé tots (també els del CBUC) utilitzen el programari lliure DSpace. Només la UAB (amb el programari Invenio, del CERN) i la URV (amb el programari Fedora Commons) utilitzen altres programes. Tots els dipòsits digitals utilitzen les llicències Creative Commons.

Algunes universitats tenen un sol repositori i d'altres, com ara la UPC, utilitzen diversos dipòsits en funció, principalment, de la tipologia dels documents.

Un bon indicador de l'estat actual de desenvolupament d'aquests dipòsits el constitueix l'estudi que dues vegades l'any publica el Laboratorio de Cibermetría del CSIC, *Ranking web de repositorios*. Podem destacar que entre els deu primers dipòsits digitals d'institucions espanyoles (institucions de tota mena, no només universitàries) hi figuren tres biblioteques universitàries catalanes (UAB, UPC i UB). Entre les cent primeres europees hi figuren també aquestes tres universitats catalanes. A escala mundial cal destacar que la UAB ocupa l'onzè lloc i la UPC el vint-i-dosè.

Per la mida (definida a l'estudi com el «nombre de pàgines recuperades des de Google») destaquen els repositoris de la UPC, la UdL, la UVic i la UAB.

7 SERVEIS

Moltes de les biblioteques universitàries disposen de carta de serveis, amb compromisos i indicadors, des

d'abans d'aquest bienni. Durant el 2012 el CRAI de la Universitat Rovira i Virgili ha fet pública la seva carta de serveis.

Els serveis estan regulats per normatives que es van actualitzant a mesura que les circumstàncies i els serveis evolucionen. El 2012 la UPF va aprovar el *Reglament del servei de préstec d'ordinadors portàtils de la UPF* (acord del Consell de Govern de 10 d'octubre del 2012), i l'any 2013 es van aprovar les actualitzacions del *Reglament del servei de préstec* de la UB i de la UPC, i el *Reglament del Servei de Biblioteques de la UAB*.

7.1 Serveis de suport a la recerca

La importància del suport a la recerca es fa evident amb el desplegament de serveis específics que porten a terme les biblioteques, que actualitzen o elaboren de nou les pàgines web amb les informacions sobre els serveis que ofereixen als investigadors. En alguns casos, les biblioteques n'han revisat l'organització per poder donar millor suport a aquests serveis. Tot seguit es detallen els àmbits d'activitat en què es concentren.

7.1.1 Suport a les polítiques institucionals d'accés obert

Des de les biblioteques s'han promogut i s'ha donat suport a les polítiques institucionals d'accés obert per incrementar la visibilitat i l'impacte de la producció científica de les universitats respectives.

Ha estat un període de consolidació i de creixement dels repositoris institucionals (més documents, més prestacions).

També s'ha avançat en la creació de serveis d'informació i d'assessorament sobre propietat intel·lectual i protecció de dades.

7.1.2 Difusió de l'identificador únic

La manca d'una política d'identificació dels noms dels autors i, fins i tot, del nom de la mateixa institució, té un impacte negatiu en la visibilitat de la recerca de les universitats. Per millorar la normalització dels noms i la filiació dels autors a les publicacions científiques, les biblioteques han treballat en dues línies. D'una banda, han portat a terme actuacions de normalització dels

registres d'autoritats del professorat, i, de l'altra, han participat activament en la difusió entre el professorat del projecte d'identificador únic ORCID (*Open Researcher and Contributor ID*), on cal destacar l'activitat promotora desenvolupada per la biblioteca de la UPC.

7.1.3 Suport a l'avaluació i acreditació de la recerca

El 2012 la UAB prepara el portal específic *Suport a l'acreditació i avaluació de la recerca (Portal SAAR)*, que el 2013 s'amplia amb més continguts. La majoria de biblioteques s'han implicat en diversos projectes d'interès específic per als seus usuaris investigadors. Per exemple, el 2012 dues biblioteques de la UPC van treballar en una proposta de sistema nou d'indicadors per a l'avaluació de les revistes d'arquitectura, construcció i urbanisme.

7.2 Serveis de suport a l'aprenentatge i a la docència

Tot i que són molts els serveis posats a disposició dels estudiants —ja hem mencionat l'èxit de les sales de treball en grup, el PUC o el préstec de portàtils—, en aquest àmbit cal remarcar especialment la formació d'usuaris. Durant aquest període ha estat una activitat intensiva a totes les biblioteques, que ofereixen cursos d'acollida, formació bàsica, formació avançada i assessorament personal per formar-los en competències informacionals. Recordem que, un dels objectius del Plan estratégico de REBIUN és «integrar de forma progressiva les competències informàtiques i informacionals (CI2) en els diferents estudis de la universitat com a estratègia educativa per al desenvolupament de les capacitats vàlides per a tota la vida».

A tall d'exemple, a la UPF s'han dut a terme les accions necessàries per efectuar el desplegament de les CI2, amb impartició de sessions de formació en CI2 amb la col·laboració del personal de la Biblioteca i del Servei d'Informàtica en el Curs d'introducció a la Universitat, en l'assignatura Treball de Fi de Grau de quart curs de la majoria dels estudis, en la majoria dels màsters i en tots els doctorats.

Totes les biblioteques cerquen incrementar la presència dins de la formació reglada de la seva institució. Per exemple, el 2012, el CRAI de la UB estimava que un 35 % de les hores de formació impartides corresponien

a formació reglada, és a dir, que s'havien impartit dins del marc d'alguna assignatura, a petició del professorat.

D'altra banda, algunes biblioteques han avançat en la línia d'adaptar el desplegament de les habilitats informacionals en cursos virtuals, per reduir-ne el nombre de sessions presencials i poder abastar més usuaris. També es treballa l'autoformació dels usuaris, amb una oferta prou àmplia de tutorials i altres materials de suport. Entre els temes dels tutorials és recurrent el suport a l'elaboració de projectes i treballs, com ara el titulat *Com elaborar un treball acadèmic*, presentat el 2012 per la UPF.

Hi ha biblioteques que integren *Factories*, serveis que donen suport per enregistrar vídeos docents. La UPC va ser pionera en la creació d'aquest servei (UPC 2012), ofert també a la UPF, la UB i, més recentment, a la URV.

Amb la irrupció dels MOOC en el camp de l'ensenyament a distància, les biblioteques han preparat pàgines web per posar a disposició dels docents informació general sobre aquests cursos, els recursos necessaris per preparar les convocatòries i el desenvolupament dels MOOC en el marc de cada institució.

Per acabar aquest apartat, no podem deixar de mencionar un aspecte negatiu: les denúncies de CEDRO, el 2012 contra la UAB i el 2013 contra la UB, que les acusava d'oferir, en els seus campus virtuals textos que no tenien llicència per ser reproduïts.

8 PERSONAL

Atesos els ajustaments pressupostaris implementats per totes les universitats catalanes, s'ha dut a terme una política de contenció i reducció de les plantilles. En la majoria de les biblioteques això ha comportat que no s'han convocat noves places, ni s'han cobert vacants per jubilació, maternitat, baixes per malaltia, excedències o defuncions. Sovint també, s'han amortitzat places de contractes temporals, d'interins i de becaris.

En general, podem dir que les plantilles s'han congelat o s'han reduït en un percentatge petit. En alguns casos, però, i això és particularment greu en el cas de la UPC, les retallades de plantilla han estat molt fortes. Les

biblioteques de la UPC van reduir la plantilla de cent vuitanta-nou persones l'any 2008 a cent cinquanta-set l'any 2011, el que significa un 21 % de reducció.

La formació continuada del personal de les biblioteques, feta en el marc dels plans de formació del PAS de cada institució, ha seguit activa però els problemes pressupostaris han reduït o eliminat la participació en cursos i congressos amb preus d'inscripció elevats. S'ha mantingut la formació en cascada via les jornades internes per compartir i intercanviar coneixements i experiències.

Hi ha hagut una participació activa en l'organització de congressos i jornades professionals. L'any 2012, el XI Workshop REBIUN sobre Proyectos Digitales (UPC), i l'any 2013, la Jornada de l'Associació d'Usuaris d'Ex Libris d'Espanya (Expania) (UPF), la 32nd Annual Course on International Law and Legal Information de la International Association of Law Libraries (UB) i el XIIè Workshop REBIUN sobre redes sociales y experiencias en bibliotecas 2.0. (UdL).

9 PRESSUPOSTOS

9.1 Pressupostos de les biblioteques

La reducció de pressupostos ha estat generalitzada, però ha afectat de manera desigual segons la situació financera de cada universitat i el model de finançament de les despeses de la biblioteca.

La minva més acusada ha estat a la UPC amb una reducció del pressupost total del 18 % entre 2008 i 2011.

La UAB, amb un pressupost de compra de monografies molt descentralitzat, ha patit una reducció en la compra de monografies del 48 % l'any 2013 amb relació a les dades del 2010, encara que ha pogut mantenir el gruix de les subscripcions de revistes i bases de dades. D'altra banda, els pressupostos de funcionament de les biblioteques de la UAB també han disminuït força.

A totes les biblioteques són generalitzades les reduccions dràstiques d'aportacions econòmiques de procedència externa, via projectes de recerca, subvencions d'organismes públics o patrocini privats. Aquestes aportacions normalment es dedicaven a compres bibliogràfiques o a projectes de digitalització.

9.2 Escenari pressupostari del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya

El febrer de l'any 2012, el Consell de Govern del CBUC va acordar «treballar per intentar mantenir la totalitat dels continguts actuals (de la Biblioteca Digital de Catalunya), a més d'aplicar una nova política de reducció de l'abast dels acords consorciats (és a dir, reduir el nombre d'institucions que hi participen) i permetre així que algunes institucions s'alliberin de costos sense massa repercussió en la despesa global». De resultes del treball desenvolupat pel CBUC, aquell any es van aconseguir mantenir els preus, tot possibilitant reduccions de contractacions d'algunes institucions sense que calgués fer cancel·lacions col·lectives de revistes.

L'any 2013, gràcies a una tasca de negociació molt activa de l'Oficina Tècnica del CBUC amb els proveïdors, es van reduir els costos de la Biblioteca Digital de Catalunya un 4,83 % respecte de l'any anterior, sense perdre continguts. Aquesta reducció va comportar l'estalvi de 272.426 euros.

Durant aquests anys es va produir en el si del CBUC un intens debat sobre el model de finançament de la Biblioteca Digital de Catalunya que acabarà portant, l'any 2014, a l'aprovació d'una nova fórmula de repartiment de la despesa, basada fonamentalment en el consum que cada institució fa dels recursos digitals.

El CBUC, com a organisme interuniversitari, igual que les universitats mateixes, va aplicar una política de congelació de la plantilla i retribucions i de contenció de costos de tota mena.

Durant aquest període analitzat, el 56 % de la despesa bibliogràfica que feien les universitats es canalitzava mitjançant el CBUC, i els beneficis induïts de la seva activitat (segons càlculs de 2012), és a dir, allò que estalviaven les universitats gràcies a la seva activitat, van arribar a la xifra de 30.990.546 euros.

10 PLANIFICACIÓ I GESTIÓ

10.1 Planificació estratègica

Abans de mencionar els plans que s'han desenvolupat a cada biblioteca universitària convé insistir en la importàn-

cia dels objectius del CBUC i la REBIUN ja que, en major o menor mesura, han contribuït a orientar l'estratègia portada a terme per les biblioteques universitàries durant aquest període.

D'una banda, dues de les línies estratègiques del III Plan estratégico de REBIUN 2020 presenten temes que són recurrents en tots els plans estratègics de les biblioteques:

- Donar suport a la docència, l'aprenentatge, la recerca i la gestió.
- Potenciar el desenvolupament i l'ús de la biblioteca digital 2.0, d'Internet i de les xarxes socials.

De l'altra, el 2012 el CBUC establí els seus objectius prioritaris per al període 2012-2014:

- Redefinir el contingut i el funcionament de la BDC per adaptar-lo a les circumstàncies actuals.
- Modificar el *RECERCAT* actual perquè esdevingui el portal de la recerca de Catalunya.
- Accedir des d'un sol punt a la totalitat de recursos documentals accessibles per la comunitat d'usuaris de les institucions membres del CBUC (opacs, repositoris i bases de dades).
- Adaptar el CBUC als canvis normatius recents.

La gestió de les biblioteques està entrellaçada amb la de les seves universitats, que són les que donen sentit a la seva missió i les dota de recursos per portar-la a terme. I és en el marc de l'estratègia de les universitats on les biblioteques desenvolupen els seus objectius. A continuació es relacionen els plans estratègics de les biblioteques vigents durant el període 2012-2013 i, quan no n'hi ha, la presència de la biblioteca en el pla estratègic de la seva institució.

- El Servei de Biblioteques de la Universitat Autònoma de Barcelona ha desplegat el *Pla estratègic 2011-2014*, amb el lema «El teu aliat digital», al voltant de quatre eixos: els usuaris, les infraestructures, les aliances i la gestió. També el *Pla director 2013-2015 de la Universitat Autònoma* dedica un programa a la relació de les biblioteques amb l'estratègia

de foment de la recerca de qualitat i de difusió d'aquesta recerca.

- El Centre de Recursos per a l'Aprenentatge i la Investigació de la Universitat de Barcelona emmarca la seva activitat en el *Projecte Oracle. Pla estratègic (2011-14)*. El Pla desenvolupa cinc línies estratègiques, que corresponen a cinc àmbits d'actuació (suport als reptes de la UB en aprenentatge, docència i recerca; societat i comunicació; patrimoni; processos i qualitat, i governança). La Universitat de Barcelona ja havia mencionat el 2008 en el *Pla marc UB Horitzó 2020* la rellevància per a la institució de les col·leccions de la biblioteca.
- La Biblioteca de la Universitat de Girona ha estat durant aquest període a cavall de dos plans. Al *Pla director 2009-2012* l'ha seguit el vigent *Pla estratègic 2013-2016*, que estableix cinc àmbits d'actuació: comunicació i informació; participació en els objectius de la universitat; eines i serveis digitals; espai europeu d'educació superior, i organització i equip. També el *Pla estratègic 2008-2013 de la Universitat de Girona* vincula la Biblioteca a un dels seus objectius estratègics, en la línia d'afavorir una recerca de qualitat a partir d'una bona organització, capacitació professional, planificació i adequació dels serveis de suport a la recerca.
- El Servei de Biblioteca i Documentació (SBD) de la Universitat de Lleida disposa del *Pla d'actuacions 2009-2015*, que inclou el *Pla de comunicació i màrqueting de l'SBD*. A més, el *Pla estratègic de la Universitat de Lleida 2013-2016* mostra la necessitat de mantenir els recursos d'informació per al desenvolupament de les activitats docents i de recerca de la Universitat, i incorpora un objectiu estratègic específic que preveu l'elaboració d'un pla de consolidació i millora del sistema de biblioteques per impulsar l'ús dels seus recursos com a eina fonamental de la recerca i de la docència, l'ús de les TIC, la innovació i la formació d'usuaris.
- El curs 2011-2012 la Biblioteca de la Universitat de Vic va treballar en la redacció d'un pla estratègic propi d'una durada de quatre anys, amb la voluntat d'alinear els objectius de la biblioteca amb els del *Pla estratègic 2011-2016* de la Universitat de Vic.

- La Biblioteca de la Universitat Oberta de Catalunya va desplegar el *Pla estratègic de la Biblioteca 2008-2012* i el *Pla estratègic 2010-2014* de la UOC. En el segon, la institució compta amb la Biblioteca per assolir l'objectiu estratègic d'excel·lir en la captació, el desenvolupament i l'aprofitament del talent existent a la institució.
- El Servei de Biblioteques i Documentació de la Universitat Politècnica de Catalunya emmarca la seva activitat dins de *DIGITAL! 5è Pla estratègic de biblioteques UPC 2012-2014*. Els objectius s'arreglaren en tres àmbits: biblioteca digital i accés al coneixement obert; col·leccions bibliogràfiques, serveis i instal·lacions, i organització i gestió.
- La Universitat Pompeu Fabra en el document *Estratègia UPF 25 anys* (2010), que pren com a horitzó l'any 2015, presenta com a objectiu estratègic la consolidació del model CRAI com a servei de suport a l'espai europeu d'educació superior.

Tots aquests plans estratègics de biblioteques mostren com a objectius prioritaris la consolidació dels recursos digitals i l'apropament a l'usuari per donar resposta de manera més efectiva a les necessitats dels diversos col·lectius i proposen objectius específics diferenciats per donar suport a l'aprenentatge, a la docència i a la recerca.

10.2 Gestió

Els plans estratègics comporten la fixació i l'avaluació d'objectius i el treball en equip com a enfocament imprescindible per assolir-los. A tall d'exemple, el 2012, la Biblioteca de la UPF va treballar en cent quaranta-sis objectius, cent deu dels quals va assolir completament. Per la seva banda, el personal de la Biblioteca i d'Informàtica va participar en quaranta grups de treball per donar resposta a projectes de millora de serveis o a les iniciatives de posar-ne en marxa de nous.

La gestió de la qualitat està, en general, emmarcada dins de les polítiques de qualitat de cada institució, i vinculada al desplegament dels sistemes interns de garantia de la qualitat. Algunes biblioteques han treballat en la consolidació de sistemes de qualitat propis i cal destacar l'obtenció del certificat de qualitat ISO 9001 de la Biblioteca de la URV, certificat de què també disposa

la UAB des de l'any 2000. El CRAI de la UB ha portat a terme la implementació de la gestió per processos, amb l'objectiu d'assolir a mitjà termini una certificació EFQM del seu sistema de gestió de la qualitat.

Un element imprescindible per crear qualitat és conèixer l'opinió dels usuaris i, durant aquest període són moltes les biblioteques que han fet enquestes generals de satisfacció d'usuaris. Per exemple, el 2012 la UB va portar a terme una enquesta al professorat i una altra d'adreçada als estudiants, per conèixer-ne el grau de satisfacció sobre els recursos i serveis del CRAI. Aquest mateix any també va fer enquestes la biblioteca de la Universitat de Vic. El 2013 es va fer una enquesta general d'usuaris a la UAB i a la URV, i, novament, a la UB una per conèixer les opinions, necessitats i expectatives dels estudiants.

11 COMUNICACIÓ I DIFUSIÓ

11.1 Xarxes socials

Les enquestes de satisfacció d'usuaris mostren sovint un desconeixement de tot l'ampli ventall de serveis que les biblioteques posen a la seva disposició. Per això s'ha treballat en apropar aquesta informació als usuaris, difonent-la tant a través dels canals tradicionals com per les xarxes socials que els usuaris usen habitualment.

Durant aquest període s'ha treballat intensivament en el desplegament de la presència de les biblioteques a les xarxes socials, un canal de difusió de les seves informacions en uns mitjans de comunicació propers als seus usuaris, i ja totes disposen de comptes en els xarxes més populars.

El mes de juny de 2012 es publica el *Llibre blanc de les xarxes socials de la UB*, on es descriuen les estratègies, els objectius i la manera de gestionar les xarxes socials, directrius que s'han anat aplicant també al CRAI, que en aquell moment disposa ja de nou blogs temàtics, nou comptes a *Facebook* i nou comptes a *Twitter*. També té compte a *Slideshare* i diversos a *Netvibes*, i es mantenen els recursos de les guies a *Delicious*. El mateix any, el Servei de Biblioteques de la UAB prepara un pla global de la imatge i la presència de les biblioteques a les xarxes socials, elabora un full d'estil i un recull de bones pràctiques i, el 2013, ofereix una nova pàgina al web del

Servei de Biblioteques on es recull tota la informació sobre les xarxes socials emprades a les seves biblioteques.

A la UdG, el 2012, la Biblioteca estrena el blog de literatura *Amb tinta*, un espai on tota la comunitat universitària pot opinar, criticar i recomanar llibres i lectures. L'any següent, s'estableix el canal *Prezzi* de la Biblioteca per compartir la informació i les presentacions dels serveis a totes les biblioteques del campus.

La UdL obre el seu canal a *YouTube* el 2013 i crea un compte a *Flickr* perquè totes les biblioteques de l'SBD puguin introduir-hi continguts.

A la UVic creen un compte a *Twitter* el curs 2011-2012.

L'activitat de les biblioteques de la UPC a les xarxes socials és també important durant aquest període: creen, o en altres casos consoliden, la seva presència pionera a les xarxes, majoritàriament a *Twitter* i *Facebook*, però també algunes obren comptes en altres xarxes, com ara *Pinterest*, *Foursquare*, *Issuu* i *Slideshare*.

11.2 Exposicions i campanyes

Les biblioteques organitzen exposicions presencials i virtuals, la majoria de petit format i producció pròpia, tot i que els locals de les biblioteques acullen també, en algunes ocasions, exposicions externes. Per exemple, la Biblioteca Barri Vell de la Universitat de Girona va acollir el març del 2013 l'exposició «Escriure en temps difícils» organitzada per la Institució de les Lletres Catalanes.

Alguns dels documents de les biblioteques s'han inclòs en exposicions de temàtica diversa, o han fornint reproduccions incorporades a produccions externes. Destaca, per les nombroses aportacions que se li han sol·licitat, la Biblioteca del Pavelló de la República del CRAI de la UB.

S'han endegat diverses campanyes de difusió de fons, de serveis i d'activitats, i també campanyes adreçades a fomentar un bon ús de la biblioteca (per exemple, «campanyes de silenci» a diverses biblioteques). El 2013 el CRAI de la UB ha portat a terme la campanya «Apadrina un document del CRAI UB» per fomentar el mecenatge de la restauració i digitalització del fons de reserva.

Les biblioteques han promogut també diverses campanyes de cooperació solidària.

11.3 Premis

I, per acabar, mencionarem un parell de premis rebuts per les biblioteques en la seva tasca de difusió de fons i de serveis.

La UAB va obtenir el premi Lletra 2013 per a projectes digitals de i sobre literatura catalana per la pàgina web dedicada al fons Pere Calders.

El CRAI Biblioteca de Medicina de la UB (Clínic) va obtenir el 2013 el tercer premi del concurs Wolters Kluwer Health Video Contest *Health Sciences Librarians, Tell Us Your Stories*, organitzat per l'editorial Wolters Kluwer Health. El vídeo, que porta per títol *The Library, an Evergoing Relationship*, vol posar de manifest la relació de llarga durada que s'estableix entre la Biblioteca i els seus usuaris i com la Biblioteca evoluciona a mesura que canvien les seves necessitats.

12 TENDÈNCIES I PROSPECTIVA: 2014 I MÉS ENLLÀ

El conjunt de biblioteques universitàries catalanes es troba, i la situació no sembla que canviï a curt termini, dins d'un marc d'ajustaments pressupostaris general a totes les universitats.

Això comportarà que la capacitat per endegar nous projectes estarà molt limitada. Més encara, no es pot descartar que ajustaments nous en l'àmbit universitari obliguin a fer front a reformes i canvis amb l'objectiu de reduir les despeses corrents.

Pel que fa a inversions de futur, a més de les que puguin vehicular-se mitjançant el CSUC, tot fa preveure que restaran molt limitades i, en tot cas, seran factibles únicament les que permetin un major grau d'eficiència i d'estalvi de recursos.

Una tendència que s'afermarà en els propers anys serà la del «bibliotecari incrustat», el bibliotecari que treballa directament com a membre d'un projecte (docent, de recerca, de gestió) de la universitat. La biblioteca de la Universitat Politècnica ja ha dut a terme diverses experiències d'aquest tipus relatives a la gestió de la recerca, la gestió de la docència, la formació en competències informacionals, les edicions digitals i l'administració electrònica.

I, en l'àmbit consorciat, cal esmentar que, dins dels plans tecnològics del CBUC, els objectius que es marquen per a un termini proper són, bàsicament, els següents:

- Tenir una sola base de dades per a les biblioteques del CBUC; això hauria de permetre que cada institució ensenyés el seu catàleg però que no hi hagués repetició de la informació bibliogràfica o de les tasques a fer.
- Disposar d'una sola eina que permeti buscar alhora tots els recursos de la BDC i els recursos locals (repositoris, OPACS, etc.).
- Disposar d'un entorn molt més flexible pel que fa al maquinari. És a dir, que el cost o la limitació de servidors no pugui ser un impediment a la creació o ampliació de nous serveis.

BIBLIOGRAFIA

Anglada, Lluís (2012). «Bibliotecas universitarias: cabalgando la tecnología, siguiendo al usuario». *El Profesional de la Información*, vol. 21, núm. 6, p. 553-556.

Camón Luis, Enric; Rey Martín, Carina; Balagué Mola, Núria (2012). «El suport a la recerca de les biblioteques universitàries catalanes: estat actual». *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, desembre, núm. 29. <<http://bid.ub.edu/29/camon1.htm>>. [Consulta: 22-01-2015].

Consorti de Biblioteques Universitàries de Catalunya. <<http://www.cbuc.cat>>. [Consulta: 05/12/2014].

Consorti de Biblioteques Universitàries de Catalunya (2012). *CBUC Memòria d'activitats del 2011*. Barcelona: CBUC. <<http://www.csuc.cat/sites/default/files/docs/memo11.pdf>>. [Consulta: 05/12/2014].

Declaració de París de 2012 sobre recursos educatius oberts (2012). <http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/33593/1/declaracio_paris_trad.pdf>. [Consulta: 05/12/2014].

«Deu anys després de la Budapest Open Access Initiative: l'accés obert per defecte» (2012). <<http://www.budapestopenaccessinitiative.org/boai-10-translations/catalan-translation>>. [Consulta: 05/12/2014].

IDESCAT. *Ensenyament universitari. Curs 2011/12. Alumnes matriculats. Per sexe i universitats*. <<http://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=753&t=2012>>. [Consulta: 05/12/2014].

IDESCAT. *Ensenyament universitari. Curs 2012/13. Alumnes matriculats. Per sexe i universitats*. <<http://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=753&t=2013>>. [Consulta: 05/12/2014].

IDESCAT. *Ensenyament universitari. Curs 2011/12. Professors. Per categories i universitats*. <<http://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=750&t=2012>>. [Consulta: 05/12/2014].

IDESCAT. *Ensenyament universitari. Curs 2012/13. Professors. Per categories i universitats*. <<http://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=750&t=2013>>. [Consulta: 05/12/2014].

Labastida, Ignasi (2013). «Les dades de la recerca: de la foscor a la claror». Item: revista de biblioteconomia i documentació, núm. 57. <<http://www.raco.cat/index.php/Item/article/view/269703/357503>>. [Consulta: 22-01-15].

Lozano Díaz, Roser (2014). «Bibliotecas en 2014: 10 recetas para continuar innovando». *Anuario ThinkEPI*, vol. 8, p. 108-110.

Martínez, Dídac (2013). «El bibliotecario incrustado (*the embedded librarian*) en las bibliotecas de la Universitat Politècnica de Catalunya. Barcelona Tech». <http://upcommons.upc.edu/e-prints/bitstream/2117/18042/1/El_bibliotecario_incrustado.pdf>. [Consulta: 05/12/2014].

Martínez, Dídac. (2013). «Què podem fer davant del tsunami que ens arriba». *Bdig (biblioteques digitals i cooperació)*. <<http://bdig.blogspot.com.es/2013/10/pero-que-podem-fer-davant-aquest.html>>. [Consulta: 05/12/2014].

Plaza-Navas, Miquel Àngel et al. (2012) «La biblioteca de recerca i la seva aportació al desenvolupament de l'activitat I+D+i». *Item*, núm. 56, p. 13-32.

REBIUN. <<http://www.rebiun.org/>>. [Consulta: 05/12/2014].

REBIUN. *III Plan estratégico de REBIUN 2020*. Madrid: CRUE [2012]. <http://www.mcu.es/bibliotecas/docs/MC/ConsejoCb/CTC/Bib_Univ/Planestrategico2020.pdf>. [Consulta: 05/12/2014].

Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de Biblioteques (2013). *Memòria 2012*. Bellaterra: UAB. <http://ddd.uab.cat/pub/infanu/29/memoriaSBUAB_a2012.pdf>. [Consulta: 05/12/2014].

Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de Biblioteques (2014). *Memòria 2013*. Bellaterra: UAB. <http://ddd.uab.cat/pub/infanu/29/memoriaSBUAB_a2013.pdf>. [Consulta: 05/12/2014].

Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de Biblioteques (2013). *Col·leccions singulars a les biblioteques de la UAB*. Bellaterra: UAB. <https://ddd.uab.cat/pub/lilibres/2013/107702/Colleccions-Singulars_a2013.pdf>. [Consulta: 05/12/2014].

Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de Biblioteques (2011). *Pla estratègic 2011-2014*. Bellaterra: UAB. <<http://ddd.uab.cat/record/43712>>. [Consulta: 05/12/2014].

Universitat de Barcelona. CRAI (2011). *Projecte ORACLE. Pla estratègic (2011-14)*. Barcelona: UB. <http://crai.ub.edu/sites/default/files/plans_estrategics/plaestrategic2011-14.pdf>. [Consulta: 05/12/2014].

Universitat de Barcelona. CRAI (2013). *Memòria d'activitats 2012*. Barcelona: Universitat de Barcelona. <http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/47883/7/MemoriaCRAI_2012.pdf>. [Consulta: 05/12/2014].

Universitat de Barcelona. CRAI Biblioteca del Campus de Mundet (2014). *Memòria d'activitats 2013*. Barcelona: Universitat de Barcelona. <http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/50323/6/MemoriaCRAI_2013-f.pdf>. [Consulta: 05/12/2014].

Universitat de Girona. Biblioteca (2009). *Pla director 2009-2012*. Girona: UdG. <http://www.udg.edu/Portals/138/documents/info_estrategica/Pladirector%20Biblioteca%202009-2012.pdf>. [Consulta: 05/12/2014].

Universitat de Girona. Biblioteca (2012). *Memòria de la Biblioteca de la UdG 2011-2012*. Girona: UdG <https://www.udg.edu/Portals/138/documents/info_estrategica/memories/Memoria_Biblioteca_2011_2012_corr.pdf>. [Consulta: 05/12/2014].

Universitat de Girona. Biblioteca (2013). *Pla director 2013-2016*. Girona: UdG. <http://www.udg.edu/Portals/138/documents/info_estrategica/PlaEstrat%C3%A8gic_2013_2016.pdf>. [Consulta: 05/12/2014].

Universitat de Lleida. Servei de Biblioteca i Documentació (2012). *Memòria 2011/2012 del Servei de Biblioteca i Documentació (SBD)*. Lleida: UdL. <<http://repositori.udl.cat/handle/10459.1/46472>>. [Consulta: 05/12/2014].

Universitat de Lleida. Servei de Biblioteca i Documentació (2013). *Memòria 2012/2013 del Servei de Biblioteca i Documentació (SBD)*. Lleida: UdL. <<http://repositori.udl.cat/handle/10459.1/47291>>. [Consulta: 05/12/2014].

Universitat de Lleida (2013). *Pla estratègic de la Universitat de Lleida 2013-2016*. Lleida: UdL. <http://www.udl.cat/export/sites/UdL/organs/vicectors/vpie/documents/Pla_Estrategic_UdL_2013_2016.pdf>. [Consulta: 05/12/2014].

Universitat de Vic (2012). *Memòria del curs acadèmic de la Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya. Curs 2011-2012*. Vic: UVic. <http://www.uvic.cat/sites/default/files/memaca_a2011_12_memoria.pdf>. [Consulta: 05/12/2014].

Universitat Oberta de Catalunya. Biblioteca (2008). *Pla estratègic de la Biblioteca 2008-2012*. Barcelona: UOC. <<http://openaccess.uoc.edu/webapps/o2/handle/10609/16801>>. [Consulta: 05/12/2014].

Universitat Politècnica de Catalunya (2009). *Política institucional d'Accés Obert: accés, visibilitat, impacte i preservació de la producció acadèmica de la UPC a Internet*. Barcelona: UPC. <http://publica.upc.edu/sites/default/files/arxiu_site/catal%20A0.pdf>. [Consulta: 05/12/2014].

Universitat Politècnica de Catalunya. Servei de Biblioteques i Documentació (2012). *DIGITAL! 5è Pla estratègic de Biblioteques UPC 2012-2014*. Barcelona: UPC. <<http://upcommons.upc.edu/e-prints/handle/2117/20751>>. [Consulta: 05/12/2014].

Universitat Politècnica de Catalunya. Servei de Biblioteques i Documentació (2013). *Guia d'estalvi energètic a les biblioteques de la UPC*. Barcelona: UPC. <<http://hdl.handle.net/2117/21465>>. [Consulta: 05/12/2014].

Universitat Politècnica de Catalunya. Servei de Biblioteques i Documentació. *Memòria i publicacions*. Barcelona: UPC. <<http://biblioteca.upc.edu/info/memoria-i-publicacions>>. [Consulta: 05/12/2014].

Universitat Pompeu Fabra (2010). *Estratègia UPF 25 anys*. Barcelona: UPF. <http://www.upf.edu/universitat/_pdf/estrategia-25.pdf>. [Consulta: 05/12/2014].

Universitat Pompeu Fabra. Biblioteca (2012). *Com elaborar un treball acadèmic*. Barcelona: UPF. <<http://tutorialsbibtic.upf.edu/treball/>>. [Consulta: 05/12/2014].

Universitat Pompeu Fabra. Biblioteca (2012). *Reglament del servei de préstec d'ordinadors portàtils de la UPF*. Barcelona: UPF. <<http://www.upf.edu/bibtic/coneixer/normes/portatils.html>>. [Consulta: 05/12/2014].

Universitat Pompeu Fabra (2012). *Memòria de la Biblioteca i del Servei d'Informàtica: curs 2011-2012*. Barcelona: UPF. <http://www.upf.edu/bibtic/coneixer/memoria/1112/memoria_2011-2012.pdf>. [Consulta: 05/12/2014].

Universitat Pompeu Fabra (2013). *Memòria de la Biblioteca i del Servei d'Informàtica: curs 2012-2013*. Barcelona: UPF. <<http://www.upf.edu/bibtic/coneixer/memoria/1213/index.html>>. [Consulta: 05/12/2014].

Universitat Rovira i Virgili (2012). *Carta de serveis del centre de recursos per a l'aprenentatge i la investigació (CRAI)*. Tarragona: URV. <http://www.urv.cat/media/upload/arxius/crai/carta_serveis_crai.pdf>. [Consulta: 05/12/2014].

Disponible a:

<http://www.raco.cat/index.php/AnuariObservatori>

Balagué Mola, Núria; Gómez Escofet, Joan. "Les biblioteques universitàries a Catalunya (2012-2013)". *Anuari de l'Observatori de Biblioteques, Llibres i Lectura*, Vol. 3 (2014), p. 212-232.

<http://www.raco.cat/index.php/AnuariObservatori/article/view/285718/>

Llicència Creative Commons

Reconeixement – NoComercial – SenseObraDerivada
(by-nc-nd): No es permet un ús comercial de la obra original ni la generació d'obres derivades.

Editors

Lluís Agustí
Maite Comalat

ANUARI

DE L'OBSERVATORI

DE BIBLIOTEQUES, LLIBRES I LECTURA

2014

